

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

KVALITETSPLAN 2022-05-05

Urban Gunnarsson
Tel: 010-698 16 40
urban.gunnarsson
@naturvardsverket.se

Ärendenummer
NV-04311-22

Observera: Naturvårdsverket planerar en översyn av detta dokument eftersom det innehåller vissa inaktuella uppgifter vad gäller kontaktuppgifter och ansvar. Dokumentet ligger kvar på webben eftersom texterna fortfarande gäller i sak.

Kvalitetsplan för Naturvårdsverkets miljöövervakning

Inledning

Kvalitetsplaner är en central del av miljöövervakningens kvalitetsarbete och är viktig för att få ett fokus och kontinuitet i arbetet. Ytterligare information om miljöövervakningens kvalitetsarbete finns i Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens webbsidor underHandledning för miljöövervakning.

Här beskrivs de delar av Naturvårdsverkets kvalitetsplan som är en kompletterande del för det strategiska kvalitetsarbete som drivs under det med Havs- och vattenmyndigheten gemensamma kvalitetsledningssystemet för samordnad miljöövervakning¹.

Mål med kvalitetsarbetet

Flera mål för kvalitetsarbetet finns i det gemensamma kvalitetsledningssystemet för samordnad miljöövervakning för Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten¹. De specifika målsättningar som finns för miljöövervakningsverksamhetens kvalitetsarbete på Naturvårdsverket är:

- De befintliga övervakningsmanualerna och delprogramsbeskrivningar ska vara aktuella och uppdaterade
- Nationella datavärddar ska finnas och data ska vara tillgängliggjorda
- Vid alla avtal (överenskommelser) eller bidragsbeslut om miljöövervakningstjänster ska krav ställas på att utförarna ska redovisa sitt kvalitetsarbete och att kvalitetsansvariga personer hos utförarna ska anges
- Vid avtal (överenskommelser) eller bidragsbeslut av miljöövervakningstjänster ska information om Naturvårdsverkets kvalitetsledningssystem ges
- Ackrediterade laboratorier/provtagare eller motsvarande anlitas om möjligt för alla uppdrag och om det inte är möjligt så behöver motsvarande krav ställas på icke-ackrediterade utförare

---

¹ Systematiskt kvalitetsledningsarbete för samordnad miljöövervakning (naturvardsverket.se)

- All fält- och laboratoriepersonal ska ha nödvändig utbildning eller erfarenhet för inventeringsuppdragen
- Kvalitetsarbetet ska ha regelbundna översyner eller revisioner, årligen för delprogrammen och med regelbundna intervall för programområdena (eller annan relevant skärning)
- Det ska finnas referensgrupper för de olika programområdena (eller annan relevant skärning)
- Avvikelser i arbetet ska hanteras snabbt och effekterna av avvikelsen hanteras
- Stationsregistret ska användas för att registrera övervakningsstationer och provplatser för den miljöövervakning som bedrivs
- Rapporter som tas fram inom miljöövervakningen ska som regel registreras i DiVA

Kvalitetsaktiviteter

Kvalitetsaktiviteter behöver ständigt genomföras inom miljöövervakningens delprogram för att uppnå målen. Planering av de enskilda delprogrammets kvalitetsaktiviteter görs av delprogramsansvariga. Att kvalitetsarbetet pågår i enlighet med denna kvalitetsplan och kvalitetsledningssystemet² kontrolleras av kvalitetssamordnaren inför den årliga kvalitetsrapporteringen. Regelbundna revisioner av delprogram, övervakningsmanualer och programområden behöver göras för att hålla en långsiktigt hög kvalitet i verksamheten. Nedan beskrivs mer i detalj vad de olika aktiviteterna kan innebära.

Uppdaterade övervakningsmanualer och delprogramsbeskrivningar

Delprogramsbeskrivningar, övervakningsmanualer (tidigare så kallade undersökningstyper) och dess dokumentation ska finnas uppdaterade och tillgängliga på Naturvårdsverkets webbplats. En översyn av övervakningsmanualerna och delprogramsbeskrivningarna behöver göras årligen och de ska uppdateras om så behövs för att de ska vara aktuella.

Datavärdar och tillgänggörande av data

Det ska finnas utsedda datavärdar för de inventeringar som görs inom miljöövervakningen och de data som tas fram ska vara tillgängliga digitalt för allmänheten. De datavärdar som är aktuella i dagsläget kan man hitta på Naturvårdsverkets webb-sida [Miljöövervakningsdata \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se/miljoovervakningsdata). De riktlinjer för tillgängliggörandet av data som ges i Naturvårdsverkets miljödatapolicy³ ska följas.

Krav på utförarnas kvalitetsarbete

Vid avtal med utförare av miljöövervakning ska krav ställas på att de ska redovisa sitt kvalitetsarbete och att kvalitetsansvariga personer hos utförarna ska anges.

Information om kvalitetsarbetet

Samtliga utförare inom miljöövervakningen ska ha kännedom om de kvalitetskrav och -rutiner som finns för Naturvårdsverkets miljöövervakning och

---

² [Systematiskt kvalitetsledningsarbete för samordnad miljöövervakning \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se/systematiskt-kvalitetsledningsarbete-for-samordnad-miljoovervakning)

³ [miljodatastrategi.pdf \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se/miljodatastrategi.pdf)

därför ska utförare ges information om Naturvårdsverkets kvalitetsledningssystem⁴.

Akrediterad utförare och laboratorier

Akrediterade utförare ska följa den standard som krävs enligt Swedac. Saknas akrediterade utförare behöver kvalitetskrav ställas på motsvarande sätt och kvalitetsarbetet hos utföraren redovisas till Naturvårdsverket.

Utbildning

Det är viktigt att anlita utförare inom respektive delprogram har nödvändig utbildning och erfarenhet. Där sådan saknas, ska utbildningsinsatser planeras och utföras i god tid före genomförandet av miljöövervakningsinsatsen. Utförare av miljöövervakningsuppdrag ska delta i de nationella (och eventuellt internationella) interkalibreringar som berör övervakningsprogrammet.

Kvalitetsrevisioner

Kvalitetsrevisioner, en systematisk, planerad och väl dokumenterad granskning, av miljöövervakningens arbete genomförs normalt med jämna mellanrum av en extern utförare per programområde eller om det finns annan lämplig uppdelning. Utöver de större externa revisionerna ska årliga översyner/revisioner av delprogrammen och övervakningsmanualerna göras.

Vid de årliga revisionerna utvärderas om insamlade data från delprogrammen uppfyller uppställda syften och krav. Spårbarheten kontrolleras, dvs. om det finns uppgifter så att ett mätvärde kan följas hela provtagnings- och analyskedjan fram till inrapporterat värde till datavärd. I de fall där anlitate laboratorier är akrediterade kompletteras den egna interna revisionen med en extern revision enligt Swedac:s kontrollsystem.

Referensgrupper

Referensgrupper finns normalt för varje programområde, men andra skärningar kan också göras. Referensgrupperna är ett viktigt stöd i planeringen av miljöövervakningen och bör ha årliga möten för att få till en effektiv samordning.

Löpande kvalitetsarbete

Vid det löpande arbetet ska fel och brister i metod och teknisk utrustning uppmärksammas och åtgärdas skyndsamt. De tekniska systemen som metoder för mätning, provtagning och analys, rutiner för datainsamling, bearbetning och rapportering går igenom och större avvikelser och systematiska brister anges.

Tabell 1. Övergripande kvalitetsaktiviteter inom miljöövervakningen

Tidpunkt på året	Aktivitet	Ansvarig	Uppföljning
Efter att VB kommit in i mitten av april	Skicka ut kvalitetsformulär till delprogramsansvariga	Kvalitetssamordnare	Följs upp av kvalitetssamordnare
Q2	Kvalitetsrapport slutförs	Kvalitetssamordnare	Färdig rapport presenteras och följs upp
Q3	Information om kvalitetsarbetet	Kvalitetssamordnaren	En informationsinsats behövs under året

⁴ [Systematiskt kvalitetsledningsarbete för samordnad miljöövervakning \(naturvardsverket.se\)](http://naturvardsverket.se)

Kvalitetsrapportering

Kvalitetsrapportering utförs av kvalitetssamordnaren som en sammanfattning av myndighetens samlade kvalitetsarbete inom miljöövervakningen. En gång per år, efter det att verksamhetsberättelserna, VB, från miljöövervakningens utförare kommit in till Naturvårdsverket i mitten av april, ska en årlig kvalitetsrapport göras per delprogram och skickas in till kvalitetssamordnaren. Rapporten är en uppsättning frågor som huvudsakligen täcker de kvalitetsaktiviteter som beskrivs ovan. Frågorna sammanställs och rapporteras in till ansvarig chef och till ansvariga på NV.

Ansvarsfördelning för kvalitetsarbetet på Naturvårdsverket

Enhetschef på kunskapssamordningsenheten (Hk) har det övergripande ansvaret för kvalitetsarbetet inom miljöövervakningen och det operationella ansvaret ligger hos kvalitetssamordnare på Hk. Det är de/den som arbetar med den övergripande samordningen av miljöövervakningen på Naturvårdsverket som har kvalitetssamordnarrollen.

Varje delprogram ska ha en/flera ansvariga handläggare för delprogrammet som även ansvarar för delprogrammets kvalitetsarbete. Ansvarig för respektive delprogram utses av den som är chef för respektive sakenhet vid naturanalysenheten (Ns), miljö- och avfallsenheten (Sg) eller luftenheten (Kl). Det är ansvarig chef på varje sakenhet som ytterst har ansvar för kvalitetsarbetet på enheten och det är upp till ansvarig chef att ha en lista över aktuella ansvariga för varje delprogram. Respektive delprogramsansvarig ser till att kvalitetsaktiviteter genomförs inom delprogrammet enligt denna plan.

Revision av kvalitetsplanen

Revision av denna kvalitetsplan för Naturvårdsverkets miljöövervakning görs vid behov. Ändringar av kvalitetssamordnare, ansvariga för delprogram, programområden, ansvariga chefer görs löpande. Planering, ansvar och resurser ska granskas och bedömas utifrån förutsättningen att medverka till ett bra kvalitetsarbete.

Beslut om kvalitetsplan har fattats av Avdelningschef för Hållbarhetsavdelningen Maria Ohlman efter föredragning av Marie-Louise Rydén, enhetschef Kunskapssamordningsenheten.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket
Maria Ohlman

Urban Gunnarsson